

**ÖĞRETMENLERİN UZAKTAN EĞİTİME
YÖNELİK ALGILARININ METAFORLAR
ARACILIĞIYLA İNCELENMESİ**

**EXAMINING TEACHERS' PERCEPTIONS OF
DISTANCE EDUCATION
THROUGH METAPHORS**

**ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ**

Pınar YILMAZ¹

Erdoğan KÖSE²

¹ Konyaaltı Bilim ve Sanat Merkezi

¹ Konyaaltı Science and Art Center

² Akdeniz Üniversitesi

² Akdeniz University

pinareker07@hotmail.com

¹ORCID ID: 0009-0003-8427-3080

ekose@akdeniz.edu.tr

²ORCID ID: 0000-0003-0426-0267

MAKALE BİLGİSİ / ARTICLE

Geliş Tarihi / Date Received

31.05.2025

Kabul Tarihi / Date Accepted

28.11.2025

Yayın Tarihi / Date Published

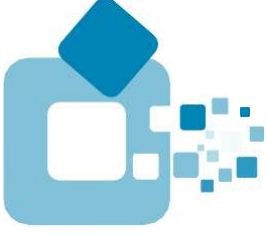
Aralık / December 2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Aralık - Haziran / December - June

ATIF / CITE as

Ayvalı, Ö., Çiçek, D. N., İpek, Y. (2025). "Bazı cebirsel Problemlerin Genellenmesi ve Geometrik Çözüm Önerileri"/ "Regulations of Sevel Algebraic Problems and Suggestions of Geometrical Solutions". Bilar: Bilim Armonisi Dergisi, 8 (2): 91-112 doi: 10.37215/bilar.1710307

ÖĞRETMENLERİN UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ALGILARININ METAFORLAR ARACILIĞIYLA İNCELENMESİ

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

EXAMINING TEACHERS' PERCEPTIONS OF DISTANCE EDUCATION THROUGH METAPHORS

ÖZET

Uzaktan eğitim, çok çeşitli amaçlarla yüz yüze eğitime destek veya alternatif olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada, pandemiyle birlikte daha sık kullanılmaya başlanan ve her öğretmenin farklı deneyimleyip farklı görüş ve algılara sahip olduğu uzaktan eğitimle ilgili olarak öğretmenlerin uzaktan eğitim kavramına yükledikleri kişisel anlamlar metaforlar aracılığıyla incelemek amaçlanmıştır. Çalışma nitel bir çalışma olup; olgubilim çalışması olarak desenlenmiştir. Çalışma kapsamında amaçlı örnekleme uygun olarak Antalya ili merkez ilçelerinde çeşitli liselerde görev yapan toplam 184 öğretmene ulaşılmıştır. Katılımcı öğretmenlerden uzaktan eğitime yönelik bir adet metafor üretmeleri ve ürettikleri metafora uygun olarak “çünkü” ile devam eden bir açıklama yazmaları istenmiştir. Çalışmada veriler nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcılar uzaktan eğitime ilişkin toplam 153 geçerli metafor üretmiştir. Geçerli metaforlar benzetme yönü açısından 6 farklı kategoriye ayrılarak yorumlanmıştır. Çalışma kapsamında en çok metafor üretilen kategori %39,2’lik oran ile “Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisi olmuştur. Çalışma sonuçlarına göre uzaktan eğitimin etkililiğine ilişkin çeşitli görüşler de ortaya atılmıştır. Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime etkin bir alternatif olarak gören katılımcıların oranı %13,7 iken, %22,2’lik kısım sistemi kısmen etkili, %11,2’lik kısım ise etkisiz bir alternatif olarak algıladıklarını metaforik olarak ifade etmişlerdir. Çalışma sonuçlarına göre eğitimin temel yapı taşlarından biri olan öğretmenlerin uzaktan eğitim sistemleriyle ilgili olumlu algılara sahip olmalarını sağlamak adına yapılması gerekenler uygulamadaki sorunların kaynağını bulmaktır. Bu bağlamda kullanıcı deneyimleri ışığında uzaktan eğitim uygulamalarındaki ihtiyaç ve sorunların tespit edilmesi ve bu sorunların çözümüne ilişkin olarak çalışmaların yapılması uzaktan eğitim sistemlerinin etkililiği açısından son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Öğretmen, Algı, Metafor.

EXAMINING TEACHERS' PERCEPTIONS OF DISTANCE EDUCATION THROUGH METAPHORS

ABSTRACT

Distance education is used for a wide variety of purposes as a support or alternative to face-to-face education. Given that distance education has become more frequent since the pandemic and is perceived differently by every teacher, this study aims to examine the personal meanings teachers attribute to it through metaphors. This is a qualitative study designed as a phenomenological study. A total of 184 teachers working in various high schools in the central districts of Antalya province were reached, in accordance with purposive sampling. Participating teachers were asked to produce one metaphor for distance education and to write an explanation following "because" that corresponds to their metaphor. The data were analyzed using content analysis, one of the qualitative data analysis methods. Participants produced a total of 153 valid metaphors related to distance education. The valid metaphors were interpreted by dividing them into 6 different categories in terms of their analogy. The category with the most metaphors produced in the study was "Distance Education in Terms of Teacher-Student Interaction and Communication" with a rate of 39.2%. According to the study results, various opinions have been put forward regarding the effectiveness of distance education. While 13.7% of the participants viewed distance education as an effective alternative to face-to-face education, 22.2% metaphorically perceived the system as partially effective, and 11.2% as an ineffective alternative. According to the study results, in order to ensure that teachers, who are one of the fundamental building blocks of education, have positive perceptions of distance education systems, it is necessary to identify the source of the problems in practice. In this context, identifying the needs and problems in distance education applications in light of user experiences and conducting studies on the solution of these problems is extremely important for the effectiveness of distance education systems.

Keywords: Distance Education, Teacher, Perception, Metaphor.

1. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz dijital çağda artık birçok gündelik eylem çağın bir getirisi olarak sanal platformlara taşınmıştır. Günden güne gelişen teknolojinin ve teknolojik altyapının etkisiyle günümüzde bireyler birçok şeyi zaman ve mekân engeline takılmaksızın diledikleri yer ve zamanda kolayca yapabilmektedir. Teknolojinin sağladığı kolaylıklar ve sunduğu olanaklardan her alanda faydalanılmakta olup eğitim sektörü de bu alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, teknolojinin uzakları yakın edebilme özelliği sayesinde diledikleri ülkeden diledikleri eğitimlere katılabilmekte, öğrenme maceralarını bulundukları ortamlardan rahatça devam ettirebilmektedir. Uzaktan eğitim olarak bilinen bu sistem sayesinde isteyen her birey dünyanın herhangi bir yerindeki bir eğitim kurumundan eğitim alabilmekte, kurslara katılabilmekte hatta ulusal ya da uluslararası düzeyde geçerliliği olan bir diploma, sertifika, meslek, vs. sahibi olabilmektedir.

En genel ifadeyle ise uzaktan eğitim, öğreten ve öğrenen arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırarak öğrencilerin eğitim faaliyetlerine bulundukları ortamlardan tek başlarına devam edebilmeleri amacıyla eğitim kurumları tarafından bir plan dâhilinde organize edilerek gerçekleştirilen çalışmalardır (Eygü ve Karaman 2013; Bozkurt 2017). Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere uzaktan eğitimi yüz yüze eğitimden ayıran en önemli özellik, uzaktan eğitimde eğitim faaliyetlerinin teknolojinin

sunduğu olanaklar aracılığıyla zamandan ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirilebilmesidir.

Son yıllarda daha fazla bilinen ve kullanılan uzaktan eğitim sistemlerinin başlangıcı aslında sanılandan çok daha eskilere dayanmaktadır. Dünyada ilk olarak 1720'li yıllarda mektupla başladığı düşünülen uzaktan eğitim, ülkemizde ilk olarak 1927 yılında ülkemizin okuryazarlık oranını arttırabilmek amacıyla kullanılabilecek yöntemlerden biri olarak önerilmesiyle gündeme gelmiştir (Alkan 1998). Zaman içerisinde mektup, radyo, televizyon yayını, açık öğretim gibi birçok farklı formda karşımıza çıkan uzaktan eğitim günümüzde en çok internet temelli formuyla kullanılmaktadır (Alaca ve Duman 2024).

Uzaktan eğitimin esnek, zaman ve mekândan bağımsız bir sistem oluşu kullanışlılığını arttırmakta, çeşitli nedenlerle yüz yüze eğitimin yapılamadığı durumlarda yüz yüze eğitimin yerine kullanılabilmesine imkân sağlamaktadır. Uzak eğitim sistemi esnek bir sistem olsa da plansız ve programsız bir sistem olmayıp devlet kurumları eliyle yapılan resmi, planlı ve kapsamlı bir öğretim sistemidir ve bu sistemden verim alabilmek için sistematik ve iyi organize edilmiş şekilde yapılması gerekmektedir (Uşun 2006; Özarslan 2008). Bununla beraber nitelikli bir uzaktan eğitim süreci öğrenme yönetim sistemi, e-içerik, sanal sınıf ve ölçme-değerlendirme faaliyetleri olmak üzere birtakım temel bileşenleri içermektedir (Demir 2014). Ayrıca uzaktan eğitimden her bir kullanıcının eşit fayda sağlayabilmesi için sistemi kullanan tüm kullanıcıların sistemin

gerektirdiği teknolojik alt yapı ve ekipmanlar ile kaliteli bir internet bağlantısına sahip olması gerekir.

Salgın nedeniyle aniden uzaktan eğitime geçilmiş olması uzaktan eğitimin temel bileşenlerine ve altyapısına yeterince hazırlık ve yatırım yapılamadan hızlı bir planlama sonucu mevcut imkân ve altyapıyla uzaktan eğitim sürecine geçilmesine sebep olmuştur. Hastalığın bulaşma riskini en aza indirmek amacıyla okullar kapatılarak yüz yüze eğitime ara verilmesi uygun görülmüş; Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından alınan karar gereği 14 Mart 2020 tarihinden itibaren yüz yüze eğitime ara verilerek ani ve hızlı bir şekilde uzaktan eğitime geçilmiştir (Eken vd. 2020). Bu karar uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitimin yapılamadığı durumlarda en iyi alternatif olduğu düşüncesiyle verilmiş; okul ortamında verilemeyen derslerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanal platformlarda verilmesi uygun görülmüştür.

Bu ani geçiş ile beraber senkron (eş zamanlı) ve asenkron (eş zamanlı olmayan) olmak üzere iki farklı formu bulunan uzaktan eğitim sistemine eğitim otoritelerince “acil uzaktan öğretim” olarak adlandırılan istisnai bir ilave form eklenmiştir (Özdoğan ve Berkant 2020; Hodges vd. 2020). Yeterince planlama, altyapı çalışması ve yatırım yapılamadan mevcut imkânlarla krize müdahale amacıyla geçilen bu yeni form ile öncelikli amaç geleneksel sınıf ortamını dijital alt yapıyla sanal sınıflara taşıyarak öğretmen ve öğrencileri programdaki ders saatiyle eş zamanlı (senkron)

olarak çevrimiçi platformlarda bir araya getirmek olmuştur.

Tüm ülke geneli için ortak bir uygulama olsa da uzaktan eğitime geçişin ani olmasının sonuçları sahip olunan mevcut olanaklarla yakından ilişkili olarak ilden ile, okuldan okula, öğretmenden öğretmene hatta öğrenciden öğrenciye göre değişmektedir. İnternet altyapısının ve teknolojik okuryazarlığın fazla olduğu illerde bu geçiş kolay ve hızlı iken internet altyapısı ile teknolojik ekipmanların yetersiz olduğu illerde yavaş ve daha zor olmuştur. Benzer şekilde internet erişimi ve erişim için teknolojik aracı olan öğrenciler uzaktan eğitime daha kolay adapte olurken bu imkânlarla sahip olamayan öğrenciler ise sürecin dışında kalmak durumunda kalmışlardır. Her öğrencinin farklı deneyimlediği uzaktan eğitim sürecini benzer şekilde her öğretmen de farklı algılarla deneyimlemiştir. Bu kapsamda bu çalışmada uzaktan eğitime ilişkin öğretmen algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Metafor, bir kavramın kabul gören anlamı dışında başka anlamları karşılayacak şekilde kullanılmasıdır (Yazıcıoğlu 2012). Bireylerin bir olgu ya da durumla ilgili olarak kişisel inanış, tutum ve düşüncelerini ortaya çıkarabilmek için metafor kullanmak oldukça sık kullanılan bir yöntemdir. Verilen kavramların mecazi olarak başka bir nesneye ya da kavrama benzetilmesi ile elde edilen metaforlar bireylerin kişisel düşünceleri hakkında önemli veriler sunmaktadır (Lakoff ve Johnson 1980). Dolayısıyla uzaktan eğitim süreçlerini farklı deneyimleyen her öğretmenin

farklı algılaması ve farklı benzetmeler üzerinden metaforik olarak betimlemesi beklenmektedir.

Alanyazında uzaktan eğitimle ilgili öğrenci ve öğretmenlerle yapılmış çok çeşitli çalışmalar bulunmaktadır ve bu çalışmaların sayısında özellikle salgın sonrasında artış yaşandığı görülmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalarda uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajlarıyla ilgili olarak çok çeşitli çalışmalar vardır. Uzaktan eğitimin avantajlarına ilişkin Burke ve Dempsey (2020) gerçekleştirdikleri çalışmalarında uzaktan eğitim sayesinde öğrenciler ve öğretmenlerin aile bireyleriyle daha fazla zaman geçirebildiğine değinmişlerdir. Cahyadi ve arkadaşları (2021) da uzaktan eğitim sisteminde sanal içerikler kullanmanın çeşitli dijital beceriler kazanılmasına katkı sağladığı ve eğitim öğretim süreçlerini yenilikçi öğrenme teknolojilerinin kullanımını desteklediğini ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sistemlerinin dezavantajlarına değinen çalışmalar da bulunmaktadır. Bakioğlu ve Çevik (2020) uzaktan eğitim süreçlerinde yazılımsal ve donanımsal yetersizliklerin önemli bir sorun olduğuna dikkat çekerken Yurdakal ve Susar Kırmızı (2021) kaliteli internet bağlantısının sağlanamaması durumunda çevrimiçi derslerin başarısının düşük olduğunu ifade etmiştir. Ulusal alanyazında uzaktan eğitim ile ilgili olarak yapılmış çok çeşitli çalışma bulunmaktadır (Akdemir 2011; Bozkurt 2017; Devran ve Elitaş 2017; Başar vd. 2019; Demir 2020; Taşkın ve Aksoy 2021; Torpa ve Epçaçan 2024; Dağaşan 2025; Öztürk ve Serin

2025,...). Bu alanda yapılmış çalışmaların içerisinde metaforik algı çalışmalarının sayısı ise oldukça azdır (Kaleli Yılmaz ve Güven 2015; Çivril vd. 2018; Kuzu vd. 2021; Cantürk ve Cantürk 2021; Süvari ve Sezgin 2025,...). Bu çalışmalarda katılımcılar öğretmen adayları, çeşitli kademelerdeki öğrenciler ve öğretmenler olarak çeşitlenmekte; öğretmenlerle yapılan çalışmalar ise bir hayli sınırlı kalmaktadır. Alanyazın incelediğinde uzaktan eğitimle ilgili olarak sistemin uygulayıcıları olan öğretmenlerin algılarına dayalı metaforik çalışmaların sayıca az olduğu sonucuna varılmış ve bu alanda yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmüştür. Bu bağlamda alanyazına katkı sağlamak ve uzaktan eğitim alanında gelecekte yapılacak yatırım ve atılacak adımlara katkı sağlamak amacıyla bu çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırmanın Modeli

Lise öğretmenlerinin küresel salgın dolayısıyla geçilen ve o günden beri bir şekilde eğitim sistemimizin bir parçası haline gelmiş olan uzaktan eğitime ilişkin metaforik algılarının incelendiği bu çalışma nitel bir çalışma olup; olgubilim (fenomenoloji) çalışması olarak desenlenmiştir. Olgubilim çalışmaları bireylerin yaşamış oldukları deneyimler ile ilgili sahip oldukları algılar, düşünceler ve bu deneyimleri nasıl yapılandırıp bunlarla ilgili nasıl bir bilinçlilik durumu oluşturdukları ile ilgilenmektedir (Patton 2002).

Cropley'ye (2002) göre ise olgubilim çalışmaları farkında olunan ancak derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanarak bu olgulara ilişkin anlamları ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır.

2.2. Katılımcılar

Çalışma kapsamında amaçlı örneklem yöntemine uygun olarak Antalya ili merkez ilçelerinde (Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı) bulunan çeşitli devlet liselerinde görev yapan toplam 184 öğretmene ulaşılmıştır. Branş ayrımı yapılmaksızın çalışmaya dâhil olan katılımcı öğretmenler, küresel salgın dönemi başta olmak üzere uzaktan eğitim faaliyetlerinde görev almış öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcı öğretmenlerden uzaktan eğitim kavramına ilişkin bir adet metafor üretmeleri ve ürettikleri metafora uygun olarak da “çünkü” ile devam eden bir açıklama yazmaları istenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin demografik özellikler Çizelge 1’de görülmektedir. Çalışma kapsamında katılımcılara ait demografik özellikler, katılımcı profili ile bilgi vermek üzere çalışmaya dâhil edilmiş olup, çalışmanın bir sınırlılığı olarak veri analizine dâhil edilmemiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış bir form kullanılmıştır. Bu formda “Uzaktan eğitim gibidir çünkü” ifadesi yer almış; katılımcı öğretmenlerden bu ifadeyi kendi

Çizelge 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kadın	99	53,8
Erkek	85	46,2
Toplam	184	100
İlçe	N	%
Kepez	61	33
Muratpaşa	61	33
Konyaaltı	62	34
Toplam	184	100
Eğitim Durumu	N	%
Önlisans	1	0,5
Lisans	130	71
Yüksek Lisans	50	26,9
Doktora	3	1,6
Toplam	184	100
Mesleki Kıdem	N	%
1-5 yıl	8	4,3
6-10 yıl	24	13
11-15 yıl	33	17,9
16-20 yıl	31	16,8
20+ yıl	88	48
Toplam	184	100

algılarına göre yalnızca bir adet metafor üreterek tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılardan “çünkü” ile devam eden cümleyi ise ürettikleri metafora ilişkin bir gerekçe/anlamlandırma ile tamamlamaları beklenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi, Yorumlanması ve Geçerlik Güvenirlik Çalışmaları

Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizi için nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli bir konu üzerine yapılmış çalışmaların kategorilere ayrıştırılmasıyla istatistikî veriler elde etmek ve ortak yönlerini tespiti etmek amacıyla yapılır (Baysan vd. 2018). Araştırmacılar içerik analizi yaparken, yapılacak analizin amacına göre öncelikle içeriklere ulaşır ve bu içerikleri daha sonra belirli kurallara uyarak kodlama işlemine tabii tutar. Elde edilen kodlar ise belirli kategoriler altında gruplanarak özetlenir (Büyüköztürk vd. 2013).

Çalışma kapsamında öncelikle katılımcı öğretmenlerden elde edilen metaforlar arasından geçersiz metaforlar elenmiş, çalışmaya yalnızca doğru oluşturulmuş, geçerli metaforlar dâhil edilmiştir. Çalışma kapsamında katılımcı öğretmenler uzaktan eğitime ilişkin toplam 184 adet metafor üretmiştir. “Çünkü...” ile devam eden cümlelerin tamamlanmadığı, “Uzaktan eğitim, uzaktan bir eğitim gibidir.” örneğinde olduğu gibi yeni bir metafor oluşturulmayan ya da “Uzaktan eğitim, öğretim gibidir.” örneğinde olduğu gibi herhangi bir benzetme özelliği olmaksızın oluşturulan metaforlar geçersiz kabul edilmiştir. Geçersiz metaforlar elendiğinde geriye 153 adet geçerli metafor kalmıştır. Geçersiz metaforların ayıklanmasından sonra ise elde edilen metaforlar çizelge halinde listelenerek kodlama

işlemi yapılmıştır. Kodlama sonrası benzer anlam taşıyan ya da ortak özellikte olduğu düşünülen metaforlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur.

Kategoriler oluşturulurken metaforların anlamlı bir bütünlük oluşturmaya ve benzer özellikteki metaforların aynı kategoride yer almasına dikkat edilmiştir. Metaforların anlamlandırılmasında metaforun kendisi kadar yapılan benzetmeye gösterilen gerekçe de dikkate alınmıştır. Bu amaçla “çünkü...” ile başlayan açıklama cümlelerinde gösterilen gerekçeler değerlendirilmiş ve gerekçesi ile beraber ele alınan metaforlar 6 farklı kategoriye ayrılmıştır. Örneğin “mum” metaforu birden farklı kategori altında yer almaktadır çünkü bu metaforun “çünkü...” ile başlayan cümlelerde gösterilen gerekçeleri farklı farklı anlamlar taşımaktadır. Dolayısıyla “mum” metaforu bir kategori altında uzaktan eğitimin etkililiğini işaret ederken diğer bir kategori altında iletişimsel bir soruna dikkat çekmektedir.

Oluşturulan metaforlarda 6 farklı benzerlik yönü dikkat çekmektedir ve bu amaçla metaforlar benzerlikleri bakımından 6 farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler, “Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim, Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim, Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim, Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim, Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi

Açısından Uzaktan Eğitim, Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim” kategorilerinden oluşmaktadır. Verilerin yorumlanması ve bulgular aşamasında kategorilere ayrılan metaforlar kullanılarak sıklıklarının yüzde ve frekans değeri açısından ifade edildiği çizelgeler kullanılarak sunulmuştur. Bulgular bölümünde ayrıca öğretmenlerin kendi ifadelerinden de doğrudan alıntılar yapılmıştır; yapılan alıntılarda katılımcı öğretmenler K1, K2, K3,... şeklinde kodlanmıştır.

Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için ise çalışma kapsamında elde edilen metaforlar ile bu metaforlar kullanılarak araştırmacı tarafından belirlenen kodlar ile oluşturulan kategoriler eğitim bilimleri alanında çalışan bir uzmana gönderilerek uzman görüşü alınmıştır. Uzmandan araştırmacının yaptığı kodlama ve oluşturduğu kategorileri incelemesi ve inceleme sonunda görüşünü belirtmesi istenmiştir. Uzman görüşüne göre uzman ve araştırmacı arasında çok büyük oranda görüş birliği uyumu olduğu saptanmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamında katılımcı öğretmenler uzaktan eğitime ilişkin toplam 184 adet metafor üretmiştir. Geçersiz metaforlar elendiğinde ise geriye birbirinden farklı 139 adet metafor kalmıştır. Bu metaforların birkaçı birden fazla katılımcı tarafından kullanıldığı için çalışmanın toplam geçerli metafor sayısı 153’tür. Geçerli metaforlar benzetme yönü açısından 6 farklı kategoriye ayrılmış; her bir metafor benzetme yönü açısından ilişkili olduğu kategori altında gruplanarak ele alınmıştır. Kategorizasyon işlemi yaparken “çünkü...” ile başlayan açıklama cümlelerinde gösterilen anlamlandırmalar ile beraber ele alınan metaforlar 6 farklı kategori altında sınıflandırılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen metaforlar ve metaforların gruplandırıldıkları metaforlar çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Uzaktan Eğitim ile İlgili Elde Edilen Metaforlar ve Kategoriler

Sıra No	Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı	Yüzde Değeri
1	Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim	Acil Çağrı (1), İlk Yardım (1), Su (1), Tuzsuz Yemek (1), Aydınlık (1), Puslu Havada Güneş (1), Can Yeleği (2), Acil Durum Senaryosu (1), Meşale (1), İsviçre Çakısı (1), Can Simidi (3), Yunus Balığı (1), Deniz Feneri (1), Işık (1), Uçsuz Bucaksız Yol (1), Karanlıkta Yürüyenlere Pencere Camından Işık Tutmak (1), Çölde Su (1), İkinci Bir Şans (1)	18	21	13,7
2	Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim	Yarım Elma (1), Serum (1), Mum (2), Emzik (1), Rüya Yemek Yemek (1), Günü Kurtarma (1), - Mış Gibi Yapmak (1), Gaz Maskesi İle Nefes Almak (1), Fotokopi (1), Karanlığa Fener Tutmak (1), Kelebek (1), Uzatan Kumanda (1), Tamamlanmamış Resim (1), Okul (1), Sakatlık (1), Gazı Bitmiş Lamba (1), Resim (1), Son Çare (1), Mecburiyet/Zorunluluk (3), Ufuk Çizgisi (1), Palyatif Tedavi (1), Az Işık Veren Mum (1), Hızlı Tren (1), Borca Verilen Para (1), Söz Sanatlarını Bilmeyen Şair (1), Apartman Görevlisi (1), Yağmurun Yağması (1), Uçak (1), Ev Yemeği (1), Dersin Özeti (1), Yardımcı Kaynak (1)	31	34	22,2
3	Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim	Kurak Bir Çöl (1), Entübe Edilmiş Hasta (1), Hayalet (1), Kokusu Olmayan Çiçek (1), Mum (1), Davulun Sesi (1), Soğuk Yemek (1), Bal Yapmayan Arı (2), Pili Zayıf El Feneri (1), Hayal Kırıklığı (1), Boşa Kürek Sallamak (1), Sönmüş Bir Mum (1), Akıntıya Kürek Çekmek (1), Sisli Hava (1), Gece Karanlığında Yol Gösteren Işık (1), İşlevsiz Liman (1)	16	17	11,2
4	Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim	Moderatörlük (1), Çizgisiz Defter (1), Kılavuz (1), Kaybolan Değer (1), Güneş (1), Derya Deniz (1), Rehberlik Servisi (1), Pusula (1), Pencere (1), Mum Işığı (1), Örgü (1), Balık (1), Başarısızlık (1), Herkesi Aynı Yüzme Yarışına Sokmak (1), Kırık Terazî (1), Denizdeki Balık (1)	16	16	10,4

5	Öğretmen- Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim	Kendi Kendine Konuşmak (2), Film İzlemek (1), Suya Yazı Yazmak (1), Akvaryumdaki Balıklarla Konuşmak (1), Duvar (1), Yapay Bir Deneyim (1), Camdan Çiçekleri Seyretmek (1), Boşluğa Konuşmak (2), Verimsiz Tarla (1), Duvara Konuşmak (1), Yakında Olup Dokunamamak (1), -Mış Gibi Yapmak (2), Platonik Aşk (1), Robot (2), Stüdyoda Tek Başına Haber Sunmak (1), Buzdolabı (1), Telefonda Konuşmak (1), Karanlığa Konuşmak (1), Camdan Cama Karşılıksız Aşk (1), Alternatif Akım (1), Kör Olmak (1), Temassız İletişim (1), Buzlu Cam (1), Rüzgar (2), Akıntıya Kürek Çekmek (1), Yalnızlık (1), Köprü (1), İki Oda Arasındaki Duvar (1), Vadide Bağırarak (1), Mum (1), Seyirci Önünde Perde Kapalı Sergilenen Tiyatro Oyunu (1), Uzay Boşluğu (1), Radyo Yayını (1), İncir Vermeyen İncir Ağacı (1), Hayal Etmek (1), Online Alışveriş (1), Karanlıkta İğne Aramak (1), Öğretmenin Tiyatro Sanatçısı Öğrencinin Sinema İzleyicisi Olduğu Bir Etkinlik (1), Youtube’da Video İzlemek (1), Karanlıkta Yürümek (1), Kör Ebe Oynamak (1), Sıcak Bir Dost (1), Havanda Su Dövmek (1), Anlattığını Sanmak (1), Kalecinin Bir Metre Önünden Penaltı Atmak (1), Vitrin Mankeni (1), Küreksiz Sandal (1), Uçan Kuş (1), Görmeyi Unutmak (1), Yalnız Bırakılmak (1), Yakın Bir Dostla Yapılan Telefon Görüşmesi (1), Uzaktan Gazel Okumak (1), İkisi Bir Arada Kahve (1), Boşvermişlik (1), Siyah ve Beyaz (1)	53	60	39,2
6	Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim	Modellemede Geliştirilmesi Gereken Elektrikli Araba (1), Olmazsa Olmaz Bir Şey (1), Gelecek (1), Schrödingerin Kedisi (1), Çağ Atlama (1)	5	5	3,3
Toplam			139	153	100

Çizelge 2’de görüldüğü üzere öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin metaforları “Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan

Eğitim, Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim, Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Bir Alternatif Olarak Uzaktan

Eğitim, Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim, Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim, Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim” alt kategorilerinde toplanmıştır. “Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisinde uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini almadaki başarısını işaret eden metaforlar üretilmiş, bu bağlamda yüz yüze eğitimin yapılamadığı durumlarda uzaktan eğitimin etkililiği üzerine metaforlar üretilmiştir. İkinci kategori olan “Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisinde ise ilk kategoriye benzer şekilde uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime alternatif bir eğitim şekli olması üzerine metaforlar üretilmiş ancak bu metaforlarda net bir başarı ya da başarısızlık durumundan bahsedilmeyerek kısmen etkili olduğu üzerine “Fotokopi, Günü Kurtarma, Son Çare” gibi metaforlar üretilmiştir. Üçüncü kategori olan “Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisinde de uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini almadaki etkililiği üzerine metaforlar üretilmiş, bu bağlamda sistemin etkisizliğini net bir şekilde ifade eden “Bal Yapmayan Arı, Sönmüş Bir Mum, Kokusu Olmayan Çiçek” gibi metaforlar üretilmiştir. Dördüncü kategori olan “Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisinde ise sistemin kalitesinin öğrenci ve öğretmen niteliklerine bağlı olduğuna dikkat

çekilmiş; öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları teknolojik alt yapı, dijital yeterlikler, sosyo-ekonomik durum, hazırbulunuşluk düzeyleri gibi bağlamsal faktörlerin önemine değinilmiştir. Bu kategori altında yer alan “Herkesi Aynı Yüzme Yarışına Sokmak” metaforu bireysel farklılıklara dikkat çekmesi açısından iyi bir örnektir. Beşinci kategori olan “Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisinde uzaktan eğitim iletişim ve etkileşimsel açıdan ele alınmış; sanal sınıfların öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimi nasıl etkilediğine dair metaforlar üretilmiştir. “Seyirci Önünde Perde Kapalı Sergilenen Tiyatro Oyunu, Camdan Çiçekleri Seyretmek, İki Oda Arasındaki Duvar, Yakında Olup Dokunamamak” gibi metaforlar etkileşim üzerine üretilmiş metaforlara örnek gösterilebilir. Son kategori olan “Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim” kategorisi ise uzaktan eğitimi bambaşka bir açıdan ele almıştır ve bu kategoride üretilen metaforlarda uzaktan eğitimin gelecekteki durumu hakkında yordamlar da bulunulmuştur. Çalışma kapsamında en çok metafor üretilen kategori “Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisi iken en az metafor üretilen kategori ise “Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim” kategorisi olmuştur.

2.5. Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir

Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim

Küresel salgın ile birlikte kişiler arası olası teması azaltıp hastalığın geniş kitlelere bulaşmasını önlemek amacıyla okullar hızlı bir şekilde kapatılmış; sadece ülkemizde değil tüm dünyada krize müdahale olarak örgün öğretime ara verilerek uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu ani değişim ile geleneksel sınıfların yerini sanal sınıflar almış; eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim aracılığıyla devam edebilmesi amaçlanmıştır. Olabildiğince hızlı, eldeki mevcut imkân ve altyapıyla geçilen uzaktan eğitim, tüm dünyada krize en etkili çözüm gibi düşünülmüş, bu düşünce ile yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitime geçilmiştir. Ancak bu ani geçiş beraberinde birtakım tartışmaları da

getirmiştir. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime etkili bir alternatif olup olmadığı kişiden kişiye göre değişmekte; bu görüş ayrılıklarının temelinde ise uzaktan eğitimin kişisel olarak nasıl deneyimlenip algılandığı yatmaktadır. Bu çalışmaya katılan 21 öğretmen bu kategori altında 18 farklı metafor üretip uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime etkili bir çözüm olarak gördüklerini kurdukları metaforlar ve gösterdikleri gerekçeler aracılığıyla ifade etmişlerdir. Çalışma kapsamında geçerli bir metafor üreterek, ürettiği metafor aracılığıyla görüş belirten toplam 153 öğretmenden 21 tanesi uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime etkili bir alternatif olduğu üzerine metafor üretmeyi tercih etmiştir. Bu kategoride yer alan metaforlar Çizelge 3’de verilmiştir.

Çizelge 3. Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı
Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim	Acil Çağrı (1), İlk Yardım (1), Su (1), Tuzsuz Yemek (1), Aydınlık (1), Puslu Havada Güneş (1), Can Yeleği (2), Acil Durum Senaryosu (1), Meşale (1), İsviçre Çakısı (1), Can Simidi (3), Yunus Balığı (1), Deniz Feneri (1), Işık (1), Uçsuz Bucaksız Yol (1), Karanlıkta Yürüyenlere Pencere Camından Işık Tutmak (1), Çölde Su (1), İkinci Bir Şans (1)	18	21

Bu kategoride en sık tekrar edilen metafor “can simidi” (f=3) olmuştur. Bu metaforu kullanan öğretmenler bu durumu aşağıdaki cümlelerle açıklamışlardır:

K.41: “Uzaktan eğitim can simidi gibidir. Çünkü eğitimi boğulmaktan kurtardı.”

K.68: “Uzaktan eğitim can simidi gibidir. Çünkü eğitimi batmaktan kurtarır.”

K.126: “Uzaktan eğitim can simidi gibidir. Çünkü ansızın bizlerin öğrencilerimizden; öğrencilerin de eğitimden uzak kalmamasına yardımcı olan kurtarıcı bir çözümdür.”

Çizelge 3 incelendiğinde “Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisine ait 18 farklı metaforun geliştirildiği görülmüştür. Bu metaforlara ait örnek ifadeler şu şekildedir:

K.32: “Uzaktan eğitim su gibidir. Çünkü şu süreçte onsuz olmazdı.”

K.133: “Uzaktan eğitim karanlıkta yürüyenlere pencere camından ışık tutmak gibidir. Çünkü ışığın ulaşamayacağı nokta yoktur.”

K.39: “Uzaktan eğitim puslu havada güneş gibidir. Çünkü dağıtır karanlıkları, yol olur, yol buluruz.”

K.80: “Uzaktan eğitim yunus balığı gibidir. Çünkü yön, yol, yordam gösterir.”

2.6. Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim

Küresel salgın öncesinde daha az oranda hayatımızda bulunan uzaktan eğitim sistemine pandemi dolayısıyla olabildiğince hızlı şekilde eldeki mevcut imkânlarla örgün öğretime ara verilerek geçilmiştir. Bu ani geçişin öğretmen ve öğrencilere sağladığı birtakım kolaylıklar olmakla birlikte uygulama esnasında ortaya çıkan zorlukları da olmuştur. Avantaj ve dezavantajları ışığında uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime tamamen etkili ya da tamamen etkisiz bir alternatif olduğunu net bir şekilde ifade etmek zordur; bu durumda kısmen etkililiğinden söz etmek daha doğru olacaktır. Bu çalışmaya katılan 34 öğretmen de bu kategori altında 31 farklı metafor üretip uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime kısmen etkili bir alternatif olarak algıladıklarını ifade ettikleri metaforlar üretmeyi tercih etmişlerdir. Bu kategoride yer alan metaforlar Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4. Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı
Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim	Yarım Elma (1), Serum (1), Mum (2), Emzik (1), Rüyada Yemek Yemek (1), Günü Kurtarma (1), -Mış Gibi Yapmak (1), Gaz Maskesi İle Nefes Almak (1), Fotokopi (1), Karanlığa Fener Tutmak (1), Kelebek (1), Uzatan Kumanda (1), Tamamlanmamış Resim (1), Okul (1), Sakatlık (1), Gazı Bitmiş Lamba (1), Resim (1), Son Çare (1), Mecburiyet/Zorunluluk (3), Ufuk Çizgisi (1), Palyatif Tedavi (1), Az Işık Veren Mum (1), Hızlı Tren (1), Borca Verilen Para (1), Söz Sanatlarını Bilmeyen Şair (1), Apartman	31	34

Bu kategoride en sık tekrar edilen metafor “mecburiyet” ($f=3$) olmuştur. Bu metaforu kullanan öğretmenler bu durumu aşağıdaki cümlelerle açıklamışlardır:

K.112: “Uzaktan eğitim mecburiyet gibidir. Çünkü yüz yüze eğitim kadar etkili ve faydalı olmasa da yapılmalıdır.”

K.118: “Uzaktan eğitim mecburiyet gibidir. Çünkü bizler öğrencilerimiz için varız ve eksik gedik de olsa uzaktan eğitim sayesinde eğitime devam ediyoruz.”

K.114: “Uzaktan eğitim mecburiyet gibidir. Çünkü ne kadar etkili ne kadar değil tartışılır bir konu olsa da bu zamanda yapılabilecek tek şeydir.”

Çizelge 4 incelendiğinde “Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisine ait 30 farklı metaforun geliştirildiği görülmüştür. Bu metaforlara ait örnek ifadeler şu şekildedir:

K.72: “Uzaktan eğitim fotokopi gibidir. Çünkü aslının yerine geçmese de yine de kullanılır.”

K. 40: “Uzaktan eğitim serum gibidir. Çünkü yüz yüze eğitimin yerini tutamaz ama yüz yüze eğitim yapılamıyorsa en azından uzaktan eğitim ile öğrenciler tamamen eğitimsiz kalmaktan kurtulurlar.”

K.88: “Uzaktan eğitim uzaktan kumanda gibidir. Çünkü uzaktan da olsa bir şekilde eldeki imkânlarla olduğu kadar amaca ulaşmaya yarar.”

K.71: “Uzaktan eğitim gaz maskesi ile nefes almak gibidir. Çünkü doğrudan nefes alamıyor olsan da bir şekilde nefes alırsın.”

K.148: “Uzaktan eğitim apartman görevlisi gibidir. Çünkü siparişinizi beklentilerinizin hep altında ve gecikmeli olarak getirir ancak yine de getirir.”

K.47: “Uzaktan eğitim dersin özeti gibidir. Çünkü az zamanda az bilgiyle yetinmek zorunda bıraksa da yapılması hiç yoktan iyidir.”

2.7.Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim faaliyetleri, bireysel imkânlar dolayısıyla her bir bireyin farklı deneyimlediği bir sistemdir ve bu bağlamda her bireyin kendi deneyimleri ışığında olumlu ya da olumsuz bir görüşü olması son derece doğaldır. Bireysel olarak uzaktan eğitim sürecinde imkânların azlığı ya da yetersizliği, olumsuz deneyimler gibi birtakım nedenlerle süreçte güçlükler yaşayan bireylerin uzaktan eğitime dair algılarının da olumsuz olması normaldir. Bu çalışma kapsamında da 17 öğretmen bu duruma paralel olarak uzaktan eğitimin etkisizliği üzerine metafor üretmeyi tercih etmiştir. “Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Bir Alternatif Olarak

Uzaktan Eğitim” kategorisi altında katılımcı öğretmenlerden 17 tanesi 16 farklı metafor üretip; uzaktan eğitimi en genel ifade ile yüz

yüze eğitime etkisiz bir alternatif olarak gördüklerini işaret etmişlerdir. Bu kategoride yer alan metaforlar Çizelge 5’de verilmiştir.

Çizelge 5. Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim Yer Alan Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı
Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim	Kurak Bir Çöl (1), Entübe Edilmiş Hasta (1), Hayalet (1), Kokusu Olmayan Çiçek (1), Mum (1), Davulun Sesi (1), Soğuk Yemek (1), Bal Yapmayan Arı (2), Pili Zayıf El Feneri (1), Hayal Kırıklığı (1), Boşa Kürek Sallamak (1), Sönmüş Bir Mum (1), Akıntıya Kürek Çekmek (1), Sisli Hava (1), Gece Karanlığında Yol Gösteren Işık (1), İşlevsiz Liman (1)	16	17

Bu kategoride en sık tekrar edilen metafor “bal yapmayan arı” (f=2) olmuştur. Bu metaforu kullanan öğretmenler bu durumu aşağıdaki cümlelerle açıklamıştır:

K.19: “Uzaktan eğitim bal yapmayan arı gibidir. Çünkü verimsizdir.”

K.118: “Uzaktan eğitim bal yapmayan arı gibidir. Çünkü verim ve özümseme yoktur”.

Çizelge 5 incelendiğinde “Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisine ait 16 farklı metaforun geliştirildiği görülmüştür. Bu metaforlara ait örnek ifadeler şu şekildedir:

K.18: “Uzaktan eğitim soğuk yemek gibidir. Çünkü uzaktan eğitimde aldığınız ders verimsizdir.”

K.14: “Uzaktan eğitim davulun sesi gibidir. Çünkü uzaktan güzel gelir ama işin içine girince kafanı şişirir. Ortada düğün de olmayınca başarı da yoktur.”

K.113: “Uzaktan eğitim sisli hava gibidir. Çünkü ileriye göremezsin.”

K.18: “Uzaktan eğitim soğuk yemek gibidir. Çünkü uzaktan eğitimde aldığınız ders verimsizdir.”

K.77: “Uzaktan eğitim hayal kırıklığı gibidir. Çünkü kendimizi kandırıyoruz.”

K.5: “Uzaktan eğitim kurak bir çöl gibidir. Çünkü sadece öğrenci, veli ve öğretmenleri oyalamaya yarayan işe yaramaz bir araçtır”.

K.5: “Uzaktan eğitim akıntıya karşı kürek çekmek gibidir. Çünkü aynı yerde debelenir durursun, bir adım öteye gidemezsin.”

2.8.Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri

Açısından Uzaktan Eğitim Kategorisi

Bu kategoride öğretmenler uzaktan eğitim sisteminin etkililiğin öğrenci ve öğretmen niteliklerine bağlı olduğuna dikkat çekmiş; öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları teknolojik alt yapı, dijital yeterlikler, sosyo-ekonomik durum, hazırbulunuşluk düzeyleri gibi bağlamsal faktörlerin önemine değinmişlerdir. Bu kategoride üretilen metaforlar incelendiğinde öğretmenlerin dijital yeterlikleri, mesleki becerileri, teknolojik

imkânları ve süreci yönetebilme kabiliyetleri kadar öğrencilerin bireysel imkân ve

özelliklerinin önemli olduğunun ifade edilmeye çalışıldığı görülmüştür. “Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisinde katılımcı öğretmenlerden 16 tanesi 16 farklı metafor üretip; uzaktan eğitimi öğretmen ve öğrenci nitelikleri ile ilişkilendirerek metaforik olarak ele almışlardır. Bu kategori altındaki metaforlarda yatan genel düşünce uzaktan eğitimin kalitesinin öğretmen ve öğrenci niteliklerine bağlı olduğu gerçeğidir. Bu kategoride yer alan metaforlar Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6.Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı
Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim	Moderatörlük (1), Çizgisiz Defter (1), Kılavuz (1), Kaybolan Değer (1), Güneş (1), Derya Deniz (1), Rehberlik Servisi (1), Pusula (1), Pencere (1), Mum Işığı (1), Örgü (1), Balık (1), Başarısızlık (1), Herkesi Aynı Yüzme Yarışına Sokmak (1), Kırık Teraz (1), Denizdeki Balık (1)	16	16

Bu kategoride birden fazla kullanılan herhangi bir metafor bulunmamaktadır. Çizelge 5 incelendiğinde “Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisine ait 16 farklı metaforun geliştirildiği görülmüştür. Bu metaforlara ait örnek ifadeler şu şekildedir:

K.57: “Uzaktan eğitim rehberlik servisi gibidir. Çünkü öğrenciler kıymetini bilirlerse çok yararlı sonuçlar elde ederler.”

K.61: “Uzaktan eğitim çizgisiz defter gibidir. Çünkü yazının nereye eğileceği yazanın kalemni kullanma becerilerine bağlıdır. Meşakkatlidir ancak imkânsız değildir.”

K.111: “Uzaktan eğitim balık gibidir. Çünkü ancak balık tutmayı bilenleri mutlu eder.”

K.152: “Uzaktan eğitim herkesi aynı yüzme yarışına sokmak gibidir. Çünkü herkes aynı seviyede yüzme bilmez. Teorik olarak

bilen/bildiğini zanneden vardır; az bilen çok bilen vardır. Cesareti olan ya da olmayan vardır. Yüzme araçlarına sahip olan olmayan vardır. Dolayısıyla uzaktan eğitimin kalitesi kime eğitim verdiğinize bağlıdır.”

K.73: “Uzaktan eğitim pusula gibidir. Çünkü yönü gösterir ama hedefe ulaşmak yolcuya bağlıdır.”

K.85: “Uzaktan eğitim pencere gibidir. Çünkü bu pencereden bakarken, kendine ve öğrencilerine ne kattığın ve katmayı hesapladığın süreci daha anlamlı yaşamayı sağlar. Süreç aslında bilişlerimizle şekillenir. Süreci hem öğrenci hem de kendi gelişimimiz için fırsata çevirmek bize bağlıdır.”

3.5. Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim Kategorisi

“Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisi bu çalışma kapsamında katılımcı öğretmenlerce en fazla metafor üretilen kategori olmuştur. 60 öğretmenin metafor ürettiği bu kategoride, öğretmen-öğrenci etkileşimi merkeze alınarak bu bağlamda metaforlar üretilmiştir. Öğretmenler, bu kategori altında çok büyük çoğunlukla uzaktan eğitimde öğretmen-öğrenci iletişim ve etkileşimini sağlayamamaktan ya da kısmen sağlamaktan bahsetmiş; bu bağlamda metaforlar üretmeyi tercih etmişlerdir.

Klasik sınıflar yerine uzaktan eğitimin temel bileşenlerinden biri olan sanal sınıfları kullanıyor olmanın artılarının ve eksilerinin ele alındığı bu kategoride internet aracılığıyla senkron ya da asenkron olarak öğrenci ve öğretmenleri bir araya getiren sanal sınıfların öğrenci-öğretmen iletişim ve etkileşimini nasıl olumlu ya da olumsuz olarak etkilediği metaforik olarak ele alınmıştır. Üretilen metaforlara genel olarak bakıldığında katılımcı öğretmenler en çok öğrencilerinin kamera ve mikrofon açmak ya da derse katılmak istememelerinden ötürü öğrencileriyle sözlü iletişim ya da göz teması kuramadıklarını metaforik olarak ifade etmişler ve bu durumun sebep olduğu olumsuzlukları dile getirdikleri açıklamalar yapmışlardır. Bu kategorideki metaforlara ve açıklamalara genel olarak bakıldığında zaman uzaktan eğitimin verimini ve kalitesini düşüren en önemli etmenin yetersiz düzeyde ya da hiç sağlanamayan öğretmen-öğrenci etkileşimi ve iletişimi olduğu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kategoride 60 öğretmen 53 farklı metafor üretip uzaktan eğitimi öğretmen-öğrenci iletişim ve etkileşimi açısından değerlendirmiştir; bu metaforlar Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7. Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı
Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim	Kendi Kendine Konuşmak (2), Film İzlemek (1), Suyu Yazı Yazmak (1), Akvaryumdaki Balıklarla Konuşmak (1), Duvar (1), Yapay Bir Deneyim (1), Camdan Çiçekleri Seyretmek (1), Boşluğa Konuşmak (2), Verimsiz Tarla (1), Duvara Konuşmak (1), Yakında Olup Dokunamamak (1), -Mış Gibi Yapmak (2), Platonik Aşk (1), Robot (2), Stüdyoda Tek Başına Haber Sunmak (1), Buzdolabı (1), Telefonda Konuşmak (1), Karanlığa Konuşmak (1), Camdan Cama Karşılıksız Aşk (1), Alternatif Akım (1), Kör Olmak (1), Temassız İletişim (1), Buzlu Cam (1), Rüzgar (2), Akıntıya Kürek Çekmek (1), Yalnızlık (1), Köprü (1), İki Oda Arasındaki Duvar (1), Vadide Bağırarak (1), Soğuk (1), Seyirci Önünde Perde Kapalı Sergilenen Tiyatro Oyunu (1), Uzay Boşluğu (1), Radyo Yayını (1), İncir Vermeyen İncir Ağacı (1), Hayal Etmek (1), Online Alışveriş (1), Karanlıkta İğne Aramak (1), Öğretmenin Tiyatro Sanatçısı Öğrencinin Sinema İzleyicisi Olduğu Bir Etkinlik (1), Youtube’da Video İzlemek (1), Karanlıkta Yürümek (1), Kör Ebe Oynamak (1), Sıcak Bir Dost (1), Havanda Su Dövmek (1), Anlattığını Sanmak (1), Kalecinin Bir Metre Önünden Penaltı Atmak (1), Vitrin Mankeni (1), Küreksiz Sandal (1), Uçan Kuş (1), Görmeyi Unutmak (1), Yalnız Bırakılmak (1), Yakın Bir Dostla Yapılan Telefon Görüşmesi (1), Uzaktan Gazel Okumak (1), İki Bir Arada Kahve (1), Boşvermişlik (1), Siyah ve Beyaz (1)	53	60

Bu kategoride en sık tekrar edilen metaforlar “kendi kendine konuşmak (f=2), boşluğa konuşmak (f=2), -mış gibi yapmak (f=2), robot (f=2) ve rüzgâr (f=2)” olmuştur. Bu metaforlara ait örnek ifadeler şu şekildedir:

K.1: “Uzaktan eğitim kendi kendine konuşmak gibidir. Çünkü öğrencilerle göz teması ve ses teması kuramıyorum.”

K.130: “Uzaktan eğitim boşluğa konuşmak gibidir. Çünkü karşıdan birebir tepki alamıyorsun.”

K.26: “Uzaktan eğitim -mış gibi yapmaktır. Çünkü uzaktan eğitimle istedik davranışlar oluşturmak zordur. Derste karşılıklı iletişim yoktur, sadece anlatırsın.”

K.30: “Uzaktan eğitim robot gibidir. Çünkü sadece öğretmenler anlatır, öğrencilerin dinleyip dinlemediği bilinmez.”

K.138: “Uzaktan eğitim rüzgâr gibidir. Çünkü öğretmenin sesi tıpkı rüzgârın sesi gibi duyulur ama dikkate alınmaz.”

Çizelge 7 incelendiğinde “Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisinde 60 öğretmenin 53 farklı geliştirildiği görülmüştür. Bu metaforlara ait örnek ifadeler şu şekildedir:

K.9: “Uzaktan eğitim hayalet gibidir. Çünkü kimin dinlediği, kimin anladığı ve kimin derste olduğu belli değildir.”

K.2: “Uzaktan eğitim film izlemek gibidir. Çünkü fiziksel temas kuramadığımız bir iletişim şekliyle ders yapıyoruz.”

K.4: “Uzaktan eğitim akvaryumdaki balıklarla konuşmak gibidir. Çünkü sanal dünyadaki iletişim yüz yüze iletişimle kıyaslanmayacak kadar eksiktir.”

K.9: “Uzaktan eğitim hayalet gibidir. Çünkü kimin dinlediği, kimin anladığı ve kimin derste olduğu belli değildir.”

K.33: “Uzaktan eğitim stüdyoda tek başına haber sunmak gibidir. Çünkü öğrencinin dikkati nerede, sizi gerçekten dinliyor mu, uyuyor mu yoksa kahvaltı mı yapıyor hepsi bir muamma.”

K.90: “Uzaktan eğitim seyirci önünde perde kapalı sergilenen tiyatro oyunu gibidir. Çünkü

öğrencilerin kamera ve sesleri kapalı haldeyken öğretmen perde arkasından boşluğa konuşur gibi ders anlatır.

K.124: “Uzaktan eğitim körebe oynamak gibidir. Çünkü öğrenciyi göremiyorsun, hissedemiyorsun.”

K.91: “Uzaktan eğitim uzaktan gazel okumak gibidir. Çünkü yüz yüze eğitimin verdiği birebir etkileşimi sanal ortamda sağlayamazsın.”

Bu kategoride elde edilen 53 farklı metaforun 52’sinde uzaktan eğitimde öğretmen-öğrenci iletişim ve etkileşiminin yetersizliğine ya da eksikliğine olumsuz olarak dikkat çekilirken yalnızca 1 adet metaforunda öğrenci-öğretmen iletişim ve etkileşiminden olumlu olarak bahsedilmiştir. Olumlu olarak bahsedilen tek metafor şu şekildedir:

K.56: “Uzaktan eğitim alternatif akım gibidir. Çünkü her şekilde etkileşim sağlanır.”

3.6. Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim Kategorisi

Uzaktan eğitim, günümüzde yüz yüze eğitime destek ya da alternatif olarak eğitim sistemimizin ayrılmaz bir parçası olmuştur ve EBA, ÖBA, OGM Materyal gibi çeşitli eğitsel platformlar başta olmak üzere birçok platform üzerinden çok çeşitli amaçlarla karşımıza çıkmaktadır. Sağladığı kolaylıklar dolayısıyla sunduğu rahatlık ve işlevsellik nedeniyle uzaktan eğitim faaliyetlerine verilen önem hiç şüphesiz günden güne artacak ve bu alanda

yapılan çalışmalara her gün bir yenisi eklenecektir. Bu çalışmada da 5 öğretmen uzaktan eğitimin geleceğine ve gelecekteki konumuna dikkat çekmiş; uzaktan eğitimin

verimliliği ya da kalitesi yerine uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin 5 farklı metafor üretmiştir. Bu kategoride yer alan metaforlar Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8. Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim Kategorisinde Yer Alan Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı
Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim	Modellemede Geliştirilmesi Gereken Elektrikli Araba (1), Olmazsa Olmaz Bir Şey (1), Gelecek (1), Schrödingerin Kedisi (1), Çağ Atlama (1)	5	5

Bu kategoride birden fazla kullanılan herhangi bir metafor bulunmamaktadır. Bu metaforlara ait örnek ifade şu şekildedir:

K.22: “Uzaktan eğitim modellemede geliştirilmesi gereken araba gibidir. Çünkü sürekli yenilik ister, hep daha iyisi yapılabilir.”

K.4: “Uzaktan eğitim çağ atlama gibidir. Çünkü artık teknoloji çağındayız, öğrenciler de bunun içindeler ama birçoğu sadece oyun oynamakla meşgul. Uzaktan eğitime devam edilecektir; bu amaçla öğrencilerin uzaktan eğitime ayak uydurabilmeleri için mutlaka bir şeyler yapılmalıdır.”

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Uzaktan eğitim, eğitim-öğretim faaliyetlerinin aksamadan devamlılığını sağlaması ya da yüz yüze eğitim faaliyetlerine destek olması açısından son derece önemlidir. Uzaktan eğitim zaman, mekân, iklim, coğrafya gibi birtakım engelleri ortadan kaldırarak öğretmen ve öğrencileri her an her yerde bir

araya getirebilmekte, eğitim öğretim faaliyetlerinin pandemi, doğal afet gibi kriz durumlarında bile aksamadan devam etmesini sağlamaktadır. Gelecekte ülkemiz başta olmak üzere ülkeleri bekleyen salgın, doğal afet gibi olağanüstü durumları önceden tahmin etmek zordur, dolayısıyla her an yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kalarak uzaktan eğitime geçilme ihtimali nedeniyle uzaktan eğitim sistemlerinin kullanıma hazır alt yapıda olması gerekmektedir.

Küresel salgın dönemi de benzer şekilde önceden tahmin edilemeyen olağanüstü bir küresel kriz olarak günlük hayatlarımıza dâhil olmuş; bu süreçte zorunlu olarak uzaktan eğitime geçilerek 2 yıla yakın süre yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitime devam edilmiştir. Zorunlu olarak geçilen bu süreçte her öğretmen ve öğrenci bu sürecin bir parçası olarak süreci farklı deneyimlemiş ve bu kişisel deneyimler uzaktan eğitimi odağına alan çalışmalar için önemli veri kaynakları olmuştur.

Bu çalışma Antalya ili merkez ilçelerinde görev yapan lise öğretmenlerinin küresel salgın dolayısıyla geçilen ve o günden beri bir şekilde eğitim sistemimizin bir parçası haline gelmiş olan uzaktan eğitime ilişkin metaforik algılarını incelemek amacıyla yapılmış ve bu amaçla katılımcı öğretmenlerden toplam 153 adet geçerli metafor elde edilmiştir. Geçerli metaforlar benzetme yönü ve gerekçesi bakımından 6 farklı kategoriye ayrılmış ve kategoriler “Yüz Yüze Eğitime Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim, Yüz Yüze Eğitime Kısmen Etkili Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim, Yüz Yüze Eğitime Etkisiz Bir Alternatif Olarak Uzaktan Eğitim, Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim, Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim, Gelecekteki Durumu Bakımından Uzaktan Eğitim” olarak isimlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen metaforlarda çok çeşitli algı ve görüşe yer verilmiş olup, her bir metafor farklı bir bakış açısı ile uzaktan eğitimi ele almıştır. Çalışma kapsamında 21 öğretmen kendi deneyimleri ışığında uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime etkili bir alternatif olduğunu düşünerek kurdukları metaforlar üzerinden bu düşüncelerini desteklemişlerdir. Benzer şekilde Fidan (2020) da uzaktan eğitim ile ilgili ilköğretim öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada katılımcı öğretmenlerin büyük bir kısmının akademik açıdan olumlu görüşler bildirdiğini, uzaktan

eğitim sayesinde öğrencilerin derslerden geri kalmadıklarını belirttiklerini ifade etmiştir.

Çalışmada yer alan 34 öğretmen uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kısmen etkili bir alternatif olduğunu ifade ettikleri metaforlar üretmeyi tercih etmiş; 17 öğretmen ise uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime etkisiz bir alternatif olduğunu metaforik olarak ifade etmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin uzaktan eğitimin etkililiği ile kesin bir karar vermekte zorlandıkları ve görüş ayrılıkları yaşadıkları söylenebilir. Bozdağ ve Dinç (2020) de beden eğitimi öğretmeni adayları ile uzaktan eğitim kavramına yönelik olarak yapmış oldukları metaforik algı çalışması kapsamında üretilen metaforları incelediklerinde uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimi destekleme açısından verimli olduğunu düşünseler de tek başına yüz yüze eğitimin yerine eğitim süreçlerini sürdürmekte yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

“Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisinde ise 16 öğretmen 16 farklı metafor üreterek uzaktan eğitimin kalitesinin öğretmen ve öğrencilerin nitelikleriyle yakından ilişkili olduğunu, iyi bir uzaktan eğitim için öğretmenlerin nitelikli ve donanımlı olmasının yanı sıra öğrencilerin de gerekli teknolojik altyapıya sahip, istekli ve motive olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde öğrencilerin istekli olup kıymetini bildikleri takdirde uzaktan eğitimden alacakları faydanın katlanarak çoğalacağını metaforlarında belirtmişlerdir. Bu kategorideki

metaforlardan anlaşılabacağı üzere 16 öğretmen uzaktan eğitimin kalitesinin öğretmen ve öğrencinin niteliklerine, bu alandaki motivasyon ve hazır bulunuşluklarına ve bir yandan da her iki grubun da sahip oldukları teknolojik imkanlara bağlı olduğunu düşünmektedir. Ayrıca bu kategori altında ilk kez uzaktan eğitimin eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olduğuna değinilmiş; teknolojik imkânları daha iyi olan öğrencilerin uzaktan eğitimde daha avantajlı olduğundan bahsedilmiştir. Bakioğlu ve Çevik (2020) da çalışmaları kapsamında fen bilgisi öğretmenleri ile uzaktan eğitim ile ilgili olarak görüşmeler yapmış ve bu görüşmelerde öğretmenler öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde teknolojik donanım ve internete erişim konularında sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmiştir.

Çalışma kapsamında öğretmenlerin en çok metafor ürettikleri kategori ise “Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ve İletişimi Açısından Uzaktan Eğitim” kategorisi olmuştur. Bu durum katılımcı öğretmenlerin de açıklamalarında ifade ettiği gibi uzaktan eğitimde öğrenci devam zorunluluğunun yüz yüze eğitimde olduğu gibi sağlanamaması ve öğrencilerin kamera/mikrofon açma konusunda isteksiz davranması gibi birtakım sıkıntıların oluşturulan metaforlara yansımaları olarak ele alınabilir. Bu sıkıntıların uzaktan eğitimin verimini düşürüp uzaktan eğitim sürecini ciddi anlamda olumsuz etkilediği 59 öğretmenin oluşturduğu metafordan açıkça anlaşılmaktadır. Neredeyse katılımcı öğretmenlerin yarısının metafor üretmeyi tercih ettiği bu kategori altında üretilen metaforlarda uzaktan eğitimin verimliliğin

öğretmen-öğrenci iletişim ve etkileşimi ile yakından bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Öğretmenler kurdukları metaforlarda bu süreçte kurdukları iletişimin tek taraflı kaldığını, sorularına cevap alamadıklarını, öğrencilerin seslerini duyamayıp kendilerini göremediklerini ve bu durumda da verimli bir öğrenci-öğretmen iletişim ve etkileşiminden dolayıısıyla da kaliteli bir uzaktan eğitimden söz edilemeyeceğini belirtmişlerdir. Bu kategori kapsamında üretilen 60 metafordan yalnızca 1 metaforda uzaktan eğitimin öğretmen-öğrenci iletişim ve etkileşimini olumlu etkilediği ifade edilmiştir. Bu kategorideki metaforların sayıca çokluğundan anlaşılabacağı üzere öğretmenler uzaktan eğitimle ilgili en çok öğrenci ile istenilen düzeyde iletişim ve etkileşim kuramamaktan şikâyetçi olmuştur. Kaleli Yılmaz ve Güven (2015) öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algılarını metaforlar yoluyla belirtmeye çalıştıkları çalışmalarında elde ettikleri metaforların içeriklerini incelediklerinde metaforların önemli bir bölümünde uzaktan eğitimin verimsiz ve etkileşimsiz olarak algılandığı sonucuna vardıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde etkileşim boyutu, Çivril ve arkadaşlarının (2018) yapmış oldukları çalışmalarında da ele alınmış; çalışmaları kapsamında üretilen toplam olumsuz metaforların büyük çoğunluğunun “etkileşim” kategorisine ait olduğunu ifade etmişlerdir. Uyar (2020) da çalışması kapsamında sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşmeler yapmış ve öğretmenlerin uzaktan eğitimde öğrenci katılımının düşüklüğünden şikâyetçi olduklarını

belirttiklerini ifade etmiştir. Bayburtlu (2020) da Türkçe öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmasında öğretmenlerin uzaktan eğitimde devam şartı olmaması dolayısıyla öğrencilerin derslere düzenli katılmadıklarını hatta bazı öğrencilerin canlı derslere hiç katılmadığını söylediğini belirtmiştir. Kuzu ve arkadaşları ise (2021) Covid-19 küresel salgını sırasında yaptıkları çalışmalarında öğretmenlerden uzaktan eğitim sürecinde öğrencileriyle kurdukları iletişimi metaforlar üretmek tanımlamalarını istemiş; bu amaçla katılımcı öğretmenlerin ürettikleri metaforların çoğunlukla olumsuz olduğu ve uzaktan eğitimin verimsizliğini işaret ettiği sonucuna varmışlardır. Cantürk ve Cantürk (2021) ise çalışmalarında İngilizce öğretmenlerinin Covid-19 küresel salgını sürecinde gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim deneyimleriyle ilgili görüşlerini metaforlar aracılığıyla belirlemeye çalışmış; elde ettikleri veriler ışığında öğretmenlerin uzaktan eğitimde en fazla etkileşim sorunu yaşadıklarını ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Çalışma kapsamında sayıca az da olsa birkaç öğretmen uzaktan eğitimin geleceğine ve gelecekteki konumuna işaret etmiş; bu alanda metaforlar üretmiştir. Bu öğretmenler uzaktan eğitimin yaşadığımız çağın gerekliliklerinden biri olduğunu ve gelecekte de olmaya devam edeceğini belirtmiş, bu gerçekten hareketle uzaktan eğitime yatırımlar yapılmasına devam edilmesi gerektiğini metaforlarında dile getirmişlerdir. Eygü ve Karaman (2013), çalışmalarında bu durumla ilgili olarak uzaktan

eğitim hizmeti veren kurumların teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesi ve öğrencilerine standart bir öğretim hizmeti sunmak yerine daha etkili ve yenilikçi hizmetler sunması gerektiğini belirtmişlerdir. Süvari ve Sezgin (2025) ise çalışmaları kapsamında katılımcılar tarafından uzaktan öğretmen olmaya yönelik oluşturulan metaforların analiz edilmesi sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitime dair zihinsel temsillerini olumlu yönde geliştirmek amacıyla iyileştirici çalışmaların yapılmasını önermektedir. Küresel salgın ile beraber kullanılabilirliği artan bir sistem haline gelen uzaktan eğitimin eğitim sektöründe giderek artan oranlarda kullanılmaya devam edileceği aşîkârdır. Bu kategori altında kurulan metaforlar da bu duruma dikkat çekmektedir.

Çalışma kapsamında elde edilen veriler ışığında uzak eğitim ile ilgili çeşitli öğretmen görüşleri elde edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin %13,7'si genel bir ifadeyle uzaktan eğitimi etkili bir sistem olarak gördüklerini metaforik olarak ifade etmeyi tercih ederken %22,2'si kısmen etkili, %11,2'si ise etkisiz bir sistem olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin %39,2'sini oluşturan büyük bir çoğunluk ise uzaktan eğitim sistemlerinin iletişim ve etkileşim boyutuyla ilgili olarak metafor oluştururken; %10,4'lük kısım uzaktan eğitimi öğretmen ve öğrenci nitelikleri açısından değerlendirdikleri, %3,3'lük kısım ise uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin metaforlar üretmeyi seçmiştir. Bu çalışma kapsamında öğretmenlerin uzaktan

eğitim ile ilgili oluşturmuş oldukları metaforlardaki görüş ayrılıklarıyla bağlantılı olarak uzaktan eğitimin her bir öğretmen tarafından farklı algılandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durum uzaktan eğitimde kullanıcıların bireysel hazırbulunuşluk, mevcut durum ve olanaklarının önemine işaret etmektedir. Metaforlardaki çeşitlilikler göstermektedir ki bireysel olarak öğretmenlerin sahip oldukları teknolojik imkânlar, dijital yeterlikler, sosyo-ekonomik durumlar, hazırbulunuşluk düzeyleri, öğrenci nitelikleri gibi bağlamsal faktörler öğretmenlerin bireysel algılarını etkilemektedir. Bireysel algıların bağlamsal faktörlerden etkilenmesi durumu da uzaktan eğitim uygulamasının artı ve eksilerinin öznel olarak değerlendirilmesine ve bu bağlamda her kullanıcı için geçerli genel bir yargıya varılmasına engel oluşturmaktadır.

Çalışma sonuçlarına göre uzaktan eğitimin etkililiğine ilişkin farklı görüşler ortaya atılmıştır. Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime etkin bir alternatif olarak gören katılımcıların oranı %13.7 iken, %22,2'lik bir kısım sistemi kısmen etkili, %11,2'lik bir kısım ise etkisiz olarak algıladıklarını metaforik olarak ifade etmişlerdir. Bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar ışığında eğitimin temel yapı taşlarından biri olan öğretmenlerin uzaktan eğitim sistemleriyle ilgili olumlu algılara sahip olmalarını sağlamak adına yapılması gerekenler uygulamadaki sorunların kaynağını bulmaktır. Bu çalışma kapsamında neredeyse tamamı olumsuz olacak şekilde en fazla metafor üretilen alan olan uzak eğitim sistemlerinin iletişim ve etkileşim boyutu üzerine olmuştur. Bu bağlamda

sanal sınıfların neden olduğu iletişim ve etkileşim engellerinin kullanıcı deneyimleri ışığında tespit edilmesi ve bu engellerin yok edilmesine ilişkin olarak çalışmaların yapılması uzaktan eğitim sistemlerinin kalitesinin artırılması açısından son derece önemlidir. Bu çalışma kapsamında üretilen metaforlarda uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrenci niteliklerine de dikkat çekilmektedir. Bireylerin sahip oldukları dijital yeterlikler, teknolojik imkân ve olanaklar, uzaktan eğitim süreçlerini yakından etkileyen bağlamsal faktörlerdir. Bu faktörlerin öğretmen ve öğrenci bazlı olarak analiz edilmesi ve sahip olunan teknolojik eşitsizliklerin ve bireysel eksikliklerin tespit edilerek neden olabileceği sorunların giderilmesi uzaktan eğitimin geleceği bakımından büyük öneme sahiptir.

4. KAYNAKLAR

Akdemir, Ö. (2011). “Yükseköğretimimizde Uzaktan Eğitim”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2: 69-71.

Alaca, F., Duman, B. (2024). “Uzaktan Eğitim Konusunda Dünya ve Türkiye Örneği”. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 11 (5): 3183-3195.

Alkan, C. (1998). “Eğitim Teknolojisi ve Uzaktan Eğitimin Kavramsal Boyutları”. *Uzaktan Eğitim*, Yaz 1998/Kış1999.

Bakioğlu, B., Çevik, M. (2020). “Covid-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri / Science Teachers' Views On

Distance Education In The Covid-19 Pandemic Process". *Turkish Studies*, 15(4): 109-129.

Başar, M., Arslan, S., Günsel, E., Akpınar, M. (2019). "Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı". *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 3(2): 14-22.

Bayburtlu, Y.S. (2020). "Covid-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkçe Eğitimi". *Turkish Studies*, 15 (4): 131-151.

Baysan, E., Bayra, E., Demirkan, Ö. (2018). "Teknoloji Destekli İşbirliğine Dayalı Eğitim Ortamları Araştırmalarına İlişkin İçerik Analizi (2010-2015)". *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35: 1-22.

Bozdağ, B., Dinç, F. (2020). "The Perceptions Of Physical Education Teacher Candidates Towards The Concept Of Distance Education In The Covid-19 Process: A Metaphor Study". *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 5: 1954-1980.

Bozkurt, A. (2017). "Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünyü, Bugünü ve Yarını". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 3 (2): 85-124.

Burke, J., Dempsey, M. (2020). "Covid-19 practice in primary schools in Ireland report". *Maynooth University-Ireland*.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Pegem Yayınları*. Ankara-Türkiye.

Cahyadi, A., Hendryadi, Widyastuti, S., Mufidah, V. N., Achmadi. (2021). "Emergency Remote Teaching Evaluation Of The Higher Education in Indonesia." *Heliyon*, 7(8): e07788.

Cantürk, G., Cantürk, A. (2021). "Determining The Opinions Of English Teachers About The Distance Online Education Experience In Covid-19 Pandemic By Using Metaphors." *International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS)*, 3 (1): 1-37.

Cropley, A. (2002). *Qualitative Research Methods: An Introduction For Students Of Psychology And Education: Zinātne*. Riga – Latvia.

Çivril, H, Aruğaslan, E, Özaydın Özkara, B. (2018). "Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Algıları: Bir Metafor Analizi." *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8 (1): 39-59.

Dağışan, A. (2025). "Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Deneyimleri: Eğitim 4.0 Bağlamında Bir Değerlendirme." *MANAS*

Sosyal Araştırmalar Dergisi, 14(1): 38–57.
<https://doi.org/10.33206/mjss.1556597>

Demir, B. (2020). “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim İle Yürütülen Matematik Derslerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi.” *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(39): 2448–2454.

Demir, E. (2014). “Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış.” *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39: 203-212.

Devran, Y., Elitaş, T. (2017). “Uzaktan Eğitim: Fırsatlar ve Tehditler”. *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 8 (27): 31-40. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.2.003.x>

Eken, Ö., Tosun, N., Tuzcu Eken, D. (2020). “Covid-19 Salgını İle Acil Ve Zorunlu Uzaktan Eğitime Geçiş: Genel Bir Değerlendirme”. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1): 113-128. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.780722>

Eygü, H, Karaman, S. (2013). “Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Memnuniyet Algıları Üzerine Bir Araştırma.” *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1): 36-59.

Fidan, M. (2020). “Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri.” *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 24-43.

Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., Bond, A. (2020). “The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning”. *Educase*. Erişim adresi: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>. Son Erişim Tarihi: 15.04.2025.

Kaleli Yılmaz, G.K., Güven, B. (2015). “Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi.” *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 6(2), 299-322.

Kazu, İ.Y., Bahçeci, F., Kurtoğlu Yalçın, C. (2021). “Öğretmenlerin Koronavirüs Pandemisi Döneminde Verdikleri Uzaktan Eğitime İlişkin Metaforik Algıları.” *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31 (2):701-715.

Lakoff, G., Johnson, M. (1980), “Metaphors We Live By”. Demir G., Y. (çev.) *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil* (2005): Paradigma Yayınları, İstanbul-Türkiye.

Özarslan, Y. (2008). “Uzaktan Eğitim Uygulamaları İçin Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri,” *inet-tr’08- XIII. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri Kitabı*, 55-60.

Özdoğan, A.Ç., Berkant, H.G. (2020). “Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi”. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1): 13-43.

Öztürk, F., Serin, M.K. (2025). “Sınıf Öğretmenlerinin Salgın Sürecindeki Uzaktan Eğitime Ve Salgın Sonrası Devam Eden Yüz Yüze Eğitime Yönelik Değerlendirmeleri”. *International Primary Education Research Journal*, 9 (1): 96–114.

Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research Evaluation Methods*: SAGE. California – The USA.

Süvari, T., Sezgin, F. (2025). “Covid-19 Salgını Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime ve Uzaktan Öğretmen Olmaya Yönelik Metaforik Algıları.” *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45 (1): 347–381. <https://doi.org/10.17152/gefad.1474370>

Taşkın, G., Aksoy, G. (2021). “Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52: 622–647.

Torpa, E., Epçaçan, C. (2024). “İlkokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Görüşleri.” *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 10 (2): 96–120.

Uyar, E. (2020). “Covid-19 Pandemisi Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri.” *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2): 15-32.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim: Nobel Yayınları*. Ankara-Türkiye.

Yazçıçek, R. (2012). “Metafizik Alanda Sörf Ya Da Mecaz Ve Semboller Üzerinden Anlamlandırma: Bir Anlatım Yöntemi Olarak Metafor The Surfing on Metaphysical Sphere or an Interpreta-Tion via Abstract Concept and Symbols: Metaphor As an Explanation Method”. *Milel ve Nihal*, 9 (1): 135-164.

Yurdakal, İ.H., Susar Kırmızı, F. (2021). “Covid-19 Salgını Sürecinde Gerçekleştirilen Acil Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2): 290-302.